

TURAI HÍRLAP

KULTURÁLIS-KÖZÉLETI HAVILAP

1998. JÚLIUS

MIÉRT NEM ÜNNEPELJÜK?

A magyar csak búsuljon!

Meghala Zümlében, testét az magyarok nagy sítással felvívék, a kiucses Erdélyben, Gyulafehérváran tisztességgel temeték, kiuek ő halálát Erdély, Magyarország sok idáig kesergék, mert a két országuk és a nég házakuk fő nialma elesék.

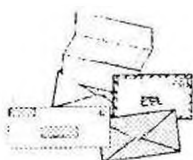
Hunyadi Janos

Minden nép megüli tisztességes keretek között a maga ünnepeit, kivéve a magyarokat, akik sírva vigadnak. Bizony kevés könny hagyhatná el szemünket, ha igazán nagy tetteinket dícsérni akarnánk. Volt azonban történelmünkben olyan esemény is, amely mindmáig világraszólónak neveztetik. Most, amikor Európát oly sokszor emlegetik, kevésszer említik és teszik hozzá, hogy arról az Európáról beszélnek, amelyet csak a középkori magyarság vérével lehetett fenntartani. Ha azt a szerepet szánták nekünk, hogy védőpajzsai legyünk a világnak, hát megtettük. Erdemeinkért azonban sohasem kaptunk elismerést, de megjegyezték Magyarországot. Ha jön az ellen, majd ők megállítják. 1990-ben alakult meg a harmadik magyar köztársaság és annak rendjelmódja szerint újraértékelt néhány korábbi eseményt. Kijelölték az állami és a nemzeti ünnepeket. A „történészek hada” nem emlékezett vissza tanulmányaira és nem kutatta a múlt erőnyeit. Fontos és kiemelt ünnep lett minden olyan évforduló, amelyet magunkénak tudunk. Ezek az ünnepek mind tiszteletreméltóak és tiszta elmével meghajlok előttük. Elfelejteti azt a csekélységet, hogy 1456. július 21-én a magyar nemzet fiait olyat alkottak, (Nándorfehérvári diadal), amelyet illenék megünnepelni.

Miért nem kapott az eltelt immár öt évszázad alatt ez a nap megfelelő hangsúlyt? Noha nem a munkaszüneti napok számát szeretném megnövelni, hanem a figyelmét szeretném felhívni honfitársaimnak, hogy nemesak a bánatot, a veszteséget, a nemzethaláltusa-émlékét és a szabadságvágyat illenék emlékekbe foglalni, hanem egyszer egy évben büszkék is lehetnénk múltunk e dicső napjára. Nem tudom, igazam van-e, de egy biztos: a magyar emberek állandó pesszimizmusa és jövő iránti félelme talán köszönhető annak is, hogy mindig csak elbukásainkra és nem pedig győzelmeinkre emlékezünk. *Válóczy Ákos*

LAPUNK TARTALMÁBÓL

Zeneoktatás Turán ☿ Már öt évesek a négyes ikrek
Itt jártak a kárpátaljai vendéggyermekek ☿ Beszélgetés Sárközi Csabával a csángók életéről ☿ Szövetkezeti üzletrész értéke ☿ 25 éves a Galga expedíció
Védekezzünk az amerikai fehér-szövőlepkre ellen! ☿ Sport

Tisztelt Olvasó!

Önök, akik rendszeresen olvassák lapunkat úgy itélték meg, hogy az újonnan megválasztott parlamenti képviselőt - legalábbis egyelőre - megkímélik, vagyis a további kérdéseiket nem teszik fel neki. Ez azt jelentheti, hogy elégedettek Tóth Gábor válaszaival és „türelmi időt” adnak neki. Bizonyára számonkérők majd ígéreteit és elvárják, hogy rendszeresen, fogadóórák keretében válaszoljon majdani kérdéseikre. Reméljük, hogy az Önök szimpátiája végigkíséri az új „Honatya” működését és később felvetődő kérdéseiket lapunk hasábjain keresztül eljuttatják majd képviselőnkhez. Egy kedves olvasóktól azonban így is kaptunk egy érdekes levelet, amelyben a májusi számunkban megjelent Szepták című cikkkel kapcsolatban formált véleményt. Ezt olvashatják a következő sorokban.

A Szerkesztőség

KISS TIBOR

Tisztelt Szerkesztőség!

A májusi kiadásukban a "Szeptákról" című írást volt szerencsém olvasni, és több olyan gondolat ragadott meg, amely miatt ezt a levelet írom Önöknek. Én a Hit Gyülekezetének vagyok a tagja családommal együtt közel három és fél éve. A cikkben sok olyan vád éri gyülekezetünket, melyek nem felelnek meg a valóságnak. Tóth Péter László és Kúti József úgy állítja be közösségünket az olvasók számára, mint egy "társadalomra veszélyes, leigázó, destruktív, értékromboló, jogi és erkölcsi értékeket semmibevevő "szektát", akik lelki fasizmus veszélyét rejtik magukban." De ez nem így van, sőt igen jó hatással vagyunk a társadalomra. Pél-dául: Emberek sokasága szabadul meg szenvedélybetegségekből látványos gyorsasággal. Alkoholisták nem isznak többé - elvonási tünetek nélkül-, Gyógyíthatatlan betegségekből gyógyulnak meg (A lelki fasizmustól szenvedőkre általában nem ez jellemző.) A mai világban szerintem ezek nagyon is nagy dolgok, és a társadalomra nézve pozitív hatásúak. Mi, akik ebbe a gyülekezetbe járunk, saját szemünkkel győződhattünk meg ezekről a jelekről, és a saját életünkön is megtapasztaltuk. Ezért bátorkodom teljes meggyőződéssel leírni, hogy az általam állított tények hitelesek. Ezzel szemben Tóth Péter László és Kúti József - akik valószínűség szerint nem vettek részt egyetlen Istentiszteletünkön sem - milyen alapokra helyezik állításukat? A másik vád, amely szintén nem igaz, hogy: "Ez a gyülekezet a maga létét a történelmi egyházak, főleg a Katolikusok elleni kritikával kívánja megalapozni." A pontos válaszom a következő: Gyülekezetünk, létét a teljes Szentírás elfogadásával és annak alárendelésével kívánja megalapozni, és ezen a jövőben sem akar változtatni. Ezért is hívnak bennünket teljes evangéliumi karizmatikus keresztényeknek.

*Tisztelettel köszönöm: Kiss Tibor
Tura, Munkácsy M. út 13.*

Elhanyagolt területek okozta veszélyek

Avagy mit kell tudni a parlagfűről!

Gondolom sokak számára - akik látták az interjút - a meglepetés erejével hatott dr. Demszky Gábor Úrnak Budapest főpolgármesterének az a bejelentése - az MTV 1-es csatorna hírműsorában 1998. június 25-én este - miszerint

a főváros bizonyos területein juhokkal történő legeltetéssel lépnek fel a parlagfű terjedése ellen. Ezzel szinte azonos időben, 1998. június 26-án a Magyar Hírlap szerkesztői tartották fontosnak közölni, a hírhasáb rovatban a következő cikket: "Parlagfűcsata"

*Pakson három éve hirdetett először akciót az "Együtt a parlagfű ellen" Alapítvány. Parlagfűért cserébe mostantól virágpalántát ad a paksi önkormányzat a gyomnövény beszolgáltatónak. Száz tő parlagfűért egy palánta virágot adnak ajándékba, amelyet a közterületen kell elültetni, és egész éven át gondozni. A főváros nem marad el a parlagfűirtásban, ezen a hétfőn a XIV. kerületben az önkormányzat civil szervezetének segítségével két gyűjtőhelyen, a Bosnyák téren és az Órs vezér téren lehet leadni a kihúzatott parlagfűvet. A múlt hétfőn Pesthidegkúton 145 ezer kihúzott tövet vittek be a környékbeli. A munka után minden résztvevő tombolajegyet kapott, a győztesnek pedig kerékpár volt a felajánlott jutalom." Úgy gondolom az előzőekben rögzítettek alátámasztják gondolataim fontosságát és aktualitását. Biztosan sokan tudják, hogy lakóhelyünk délnyugati, illetve nyugati részén elterülő ún. zártkerti területeknek legalább a 70-80%-a műveletlen, gyomokkal erősen fertőzött terület. A gyomnövények széles skáláját megtaláljuk itt, élen a bevezetőben is emlegetett parlagfűvel, vagy más néven vadmenderrel. Azt már bizonyára lényegesen kevesebben tudják, hogy a falu szélén hány ember szenved a gyomnövény pollenje által okozott allergén panaszoktól, hány ember van önhibáján kívül "szobafogságra" ítélve. Rendkívül kínos érzés, amikor az ember nem tudja abba hagyni a tüszögést, orrfújást. Az ilyen ember nem szívesen megy társaságba, hiszen ez onnantól már nemcsak számára kellemetlen. Talán köztudott, hogy gyógyítására az orvostudomány még nem találta meg a megfelelő gyógymódokat. *Mi is a parlagfű?* Az egy olyan gyomnövény, melynek elsődleges élettere a korábban művelt, majd parlagon hagyott területek. Természetesen elszaporodhat természetes növényársulásokban is. Igen gyors szaporodása miatt állandó védekezést igényel. Szakértők szerint 1 ha területen akár 10 millió növény is lehet. Miután virágporuk szél útján messze száll a települést övező műveletlen területekről, így valószínűleg nem csak a falu széleken okozhat panaszokat. Úgy gondolom sokkal többet kellene tenni a műveletlen területek, beleértve az útszéli árkokokat is - rendszeres vegetációban történő tisztán tartása érdekében, mely praktikusán történhet kaszálással is. Kiirtani nem lehet! A visszaszorítás több éves megfeszített mechanikai és vegyszeres védekezést igényel. Ez azonban úgy tűnik, hogy önkéntes alapon nem nagyon működik. A különféle törvények és rendeletek részben önkormányzati, részben megyei növényegészségügyi és talajvédelmi állomások feladatául szabta, mely szerint biztosítani kell a mezőgazdasági területek fertőzésmentességét, vagyis meg kell akadályozni a gyomok maghozását. Ez sem működik!*

A probléma megoldásában nem lehetünk optimisták, minden esetre lehetőség szerint minél előbb meg kellene kezdeni egy terület rendezést, melynek eredménye képpen talán a szőlőhely ismét művelhetővé válna. Remélem valamennyien felismerjük ennek fontosságát! Tura lakossága mindig is büszke lehetett arra, hogy rendben tartotta környezetét. Tegyük azért portán és portán kívül!

Tóth István Elnökhelyettes

Tájékoztató a képviselő-testület 1998. június 16-i soron kívüli üléséről

Soron kívüli ülést hívott össze a polgármester június 16-án, három igen fontos napirend megtárgyalása végett.

I. napirendként került megtárgyalásra a már régóta témaként szereplő községközpont rendezése. Az ügyben tárgyalásokat folytatott a polgármester az ÁFÉSZ-szel. Az ÁFÉSZ az önkormányzat által kiírt eredeti pályázatban foglalt vételi szándékát változatlanul fenntartja, azonban továbbra is nyitva áll olyan megoldás mellett, hogy a tárgybani terület központi fekvésére való tekintettel közpark, közterület legyen és a település érdekében álló melegkonyhás vendéglátó egységet e hely közelében - a másik oldalon - saját forrásból alakítsa ki. A polgármester a határozati javaslat alapján javasolta, hogy a képviselő-testület a Kossuth út - Tancsics út sarkán álló telket ne értékesítse, hanem részben közterület, részben közpark céljára hasznosítsa a községközpont rendezésénél. A képviselő-testület a javaslatot elfogadta.

II. napirendi pontban a már régóta megoldásra váró "probléma", a Kossuth Lajos út - Vásártér közötti út-nyitás lehetősége ügyében tárgyalt a képviselő-testület. Lehetőség nyílt ugyanis egy ingatlan eladás kapcsán, hogy a kérdés megoldódjon. A polgármester a képviselő-testület felhatalmazásával tárgyalt az eladókkal. A tárgyalásból megállapodás született, melyet a testület jóváhagyott. Szilágyi Gábor képviselő elmondta, hogy ennek az útnak a megnyitása mindenképpen indokolt, az tudja, aki piacra jár. Hatalmas forgalom van piac napok alkalmával a Hatvani-, Thököly és a Mező I. úton, melyet fel kell oldani ezzel az útnyitással a balesetveszély csökkentése érdekében.

III. napirendi pontként tárgyalta a testület a Kommunál Kft. részére pénzeszköz átadása című napirendet. A polgármester tájékoztatta a képviselő-testületet, hogy a szennyvízhálózat üzemeltetése során visszatérő gondot jelent, hogy a lakos a meghibásodásról későn szerez tudomást. Különösen gond ez akkor, ha meghibásodás valamilyen szalaszanyag vagy hajszál lassú felgyülemelésének következménye. Ilyenkor ugyan van valamilyen vízszállítás, de a szivattyú csak erőlködik. Műszakilag megoldották a problémát, ahol lehetett már időrelével és vízszintjelzővel szerelték fel a házi átemelőket. Viszont mintegy 1000 db átemelőhöz szükséges lenne ezek utólagos felszerelése, mely igen költséges. A Kommunál Kft. az éves költségvetéséből még nem látja ennek finanszírozhatóságát teljes mértékben, a munka megrendelése miatt viszont célszerű egyben megrendelni a hátralévő darabszámot. Megoldásnak ezért javasolta, hogy a feladatra az önkormányzat adjon át 1,5 mFt-ot a Kommunál Kft. részére azzal, hogy annak II. félévi gazdálkodását felülvizsgálva az összeg visszafizetését ütemezze be. A testület a pénzeszköz átadását jóváhagyta.

P.Jné.

EGY HANGVERSENY SOKAT ÍGÉRŐ PILLANATAI

Van Turán zeneoktatás

Ha valahová meghívnak, mindig pontosan szoktam érkezni. Ennek ellenére majdnem póruljártam az aszódi Zeneiskola Turai Kihelyezett Tagozatának hangversenyén, ahová valóban hajszál pontosan érkeztem, mégis úgy tűnt az első pillanatban, hogy már nem férek be a terembe, amelyet a szülők mellett zsúfoltságig megtöltöttek az érdeklődő osztálytársak, jóbarátok és pedagógusok. Aztán észrevették a nyakamban lógó fényképezőgépet, így aztán hamarosan utat nyitottak számomra, melynek következtében teljes jogú vendége lehettem a nem mindennapi eseménynek. "A zeneiskola 4 éve működik iskolánkban." - mondta bevezető beszédében Raksányi Ildikó tanárnő. - "Két tanszakon végezzük munkánkat, amely arra nyújt lehetőséget a turai gyermekeknek, hogy zongorázni és hegedülni itthon tanuljanak meg." Raksányi tanárnő mellett - aki a zongoraoktató és a szolfézs tanára is - itt dolgozik még Lázás Erika tanárnő, aki a hegedülés rejtjelmeivel ismerteti meg tanítványait. Úgy gondolom, hogy akik eljöttek erre a nagyon jól előkészített és nagyon színvonalas hangversenyre, nagyon kellemes 2 órát töltöttek el itt. Különösen érdekes és meghatározó volt a legkisebbek, az óvodások szereplése, akik hol könnyeikkel hol mosolyaikkal küszködve, tanári segédlettel foglalták el helyüket a zongoraszékekben, de kis kezük magabiztosan sétált végig a sok azonos billentyűn. A műsorban egymás után csendültek fel az ismert klasszikus alkotások, de helyet kapott itt alkalmanként a népi és a könnyűzene egy-egy jól ismert melódiája is. A résztvevők tapsai is azt igazolták, hogy elvárásaikban nem csalódtak és hatalmas tapsokkal jutalmazták a mintegy 30 produkciót. A műsor után sikerült a két tanárnővel néhány szót váltanom. Tőlük tudtam meg, hogy ebben a tanévben a turai zeneiskolában 26 gyermek tanult, közülük 13 zongorázni, 11 hegedülni, ketten viszont Turán csak szolmizáltak klarinétozni, illetve zongorázni bejártak az anyaiskolába Aszódra. Nemrég beszélgettem régi, gyermekkori jóbarátommal Szénási Tiborral, népszerűbb nevén Toskoval, a környék talán legutolsó, de egyben a legnagyobb cigányprímásával, aki szomorúan mondta el, hogy mennyire sajnálja a népi muzsikálás közeledő kipusztulását. A tanárnők most elmondták azt is, hogy a zeneiskolában hét cigánygyermek is tanul, valamennyien eredményesen végezték el a tanévet. Igyekeznek az itt dolgozó tanárok a tehetségek kibontakozásához a legideálisabb feltételeket megteremteni. Ez természetesen vonatkozik a cigánygyermekre is. Talán majd ők fogják gyakor valóra váltani az öreg Tosko álmait.

Takács Pál

Öt és fél év után

A négyes ikrek napjai

Nagy szenzációt váltott ki Turán és országszerte az az esemény, amikor 1992 decemberében Sára Istvánné négyes ikreknek adott életet. A Kaáli Intézet közreműködésével létrejött mesterséges megtermékenyítés nagy örömet jelentett a házaspárnak. Ekkor még nem gondolták, hogy ilyen jelentős esemény, ritka természeti csoda részeseivé válnak. Megszülettek a gyermekek és nem csak a család, hanem ismerősök és ismeretlenek rajongták körül őket. Mindent megkaphattak volna, hiszen az emberek segítőkészsége, az intézmények kollektív felelősségtudata lebegte körül a kis jövővényeket. A Turai Hírlap akkori szer-

kesztője szintén fontosnak tartotta, hogy a téma, - a család élete - megfelelő publicitást kapjon. Érkeztek a gratulációk, adományok mennyisége sem volt elhanyagolható. Televíziós "fellépések", újságcikkek sokasága tett kísérletet a ritka jelenség bemutatására. Eltelt több mint öt év és a helyzet nagy mértékben megváltozott. A növekvő gyermekekkel együtt a gondok is sokasodtak a család háza táján. A négy gyermek ruháztatása okozza a legtöbb gondot, hiszen egykorú gyermekek esetében nem járható út a divatos "nagyobb gyermek ruháját kapja" elv. Elmaradnak a dicséző szavak, gratulációk, adományok. Ami kevés néha mégis érkezik,

csak részben elegendő. Két fiú, két lány. Mindahányan kedvesek, aranyosak. Anikó a legbarátságosabb, a legközlékenyebb. Érkezésünkkor jelezte, hogy ő bizony készséges a "párbeszédre". A szokásos formások után beléptünk a gyermekek szobájába, ahol éppen a délelőtti mesét nézték a kicsik. Édesanyjuk bemutatta őket: Anikó, Zsuzsi, István és Krisztián. István kézenfogott minket és kezdte mondani, hogy melyik szereplő milyen. Ez a gonosz, az a jó. Majd beléptünk a konyhába és ott folytattuk a beszélgetést. Erzsébet behívta a gyermekeket, sorba ültette őket, majd kérdezősködni kezdtünk. A gyermekek előszeretettel válaszoltak.

- Gyerekek, általában mivel szerettek játszani?

- **Mindennel!** - felelte István mindenkit megelőzve.

- És neked mi a legkedvesebb játékod?

- **Neki a Drolly dinó...** - vágott a kisfiú szavába Anikó.

- És miért éppen az, hiszen van még más játék is. Pl. kutyuska, autó, maci...

- **Mert azzal szeretek a legjobban játszani.**

- **De van kutyusod is, ugye?** - kérdezte tőle édesanyja.

- **Aha, de elvette Anikó!** - felelte István kissé szomorúan.

- **Elvette Anikó?** - kérdeztük tőle csodálkozó tekintettel.

- **Nem...!** - felelte rá gyorsan és hangosan Anikó.

- **Gyermeknapra hoztak játékokat.** - folytatta Erzsébet. - **Két elemes kutyát és két orvosi táskát is.**

- És ki szeret rajzolni közületek?

Erre a kérdésre mindenki feltette a kezét. Édesanyjuk behozta velük az egész évi munkájukat, amelyeket nem is olyan régen rajzoltak az óvodában. István volt az első, aki megmutatta, mit alkotott. Erzsébet felvilágosított minket, hogy gyermekei figurás vonalzóval mintázták meg papírjaikat, s István meg is mutatta hogyan. Közben Anikó hihetetlen gyorsasággal bontotta ki rajzos csomagját, hogy minél előbb tudja mutatni képeit. Zsuzsi és Krisztián szintén kivették rajzaikat. Ezeket nézve tovább kérdeztünk.

- Anikó, ez mit ábrázol?

- **Ez egy cica...** - válaszolta a kislány picit selypítve.

- **Sajnos vannak következményei a koraszülöttségnek.** - jegyezte meg édesanyjuk.

- Ezt te festetted?

- **Igen.** - felelte Anikó készségesen és határozottan.

- Nagyon ügyes vagy, nagyon szép az, amit festettél.

- **dicsértük meg Anikót, valamint meglepődve vettük észre, hogy 5 évesen már leírja a nevét is.**

- **Ez meg kukac!** - húzta elő Zsuzsika a következő rajtot.

- **Nagyon fontos, hogy fel tudja ismerni, mit rajzolt a papírra. Ezen kívül az is számít, hogy vajon meg tudja-e különböztetni, mivel rajzolta azt. Festett, vagy netán zsírkrétával színezett.**

1992. december 8-án születtek. Eredetileg jövő szeptemberben kellene iskolába menniük, de egyelőre még középsőbe mennek. Utána még nagycsoportba, majd iskolába. Tehát 2 év múlva kezdik az első osztályt.

Anikó a szép rajzai mellett elmondott nekünk két gyönyörű anyák napi versikét is, melyeket testvérei is megtanultak az óvodában. Eközben a fiúk kimentek Ákossal a gyerekszobába "erejüket összemérni."

- Zsuzsika te szeretsz óvodába járni?

- **Igen.** - felelte a kislány szégyenlősen.

- **Becsaptalak, hogy ma megyünk oviba, ugye?** - kérdezte Zsuzsitol édesanyja.

- **Igen, becsaptál.** - nevetett.

- **Hogy hívják az óvo nénit?**

- **Marika néni, Évi néni...** - sorolták a gyerekek.

- És a dajka nénit hogy hívják?

- **Ági néni, Kati néni, meg Hilda néni.**

- **Az óvodai ebédet szeretitek? Ki szokott sokat enni?**

- **A Zsuzsi és a Krisztián.** - válaszolt Anikó.

- **Ki eszik keveset?**

- **István nagyon keveset eszik és Anikó is, mert ő nagyon**

válogató. - mondta Erzsébet.

- Mi a kedvenc ételeitek?
- A leves. - motyogta Zsuzsi.
- Milyen levest szeretsz Zsuzsika?
- A kockatészta levest, a tésztás levest...
- Tehát te szereted a sok tésztát?
- Aha, meg a krumplit is.

Közben Anikó, édesanyja fülebe súgott valamit:

- ... És a palacsintát is... - egészítette ki Erzsébet. - *Mellettük nem nagyon van idő főzni.*

- Anyu itthon mit szokott sütni?
- Pogácsát... - válaszolt Zsuzsi. - A kukorica már nől. - folytatta valami egészen mással.
- Ezek szerint szereted a kukoricát is.
- Én imádom! - simogatta meg a hasát Zsuzsika.
- Én is. - tette hozzá Anikó.
- De had nézzük csak Anikó, milyen szép, piros rózsád van! (A virág a kislány hajába volt tűzve.)
- Az enyém be van téve a vázába. - Dicsekedett Zsuzsi.
- Neked is van rózsád? És hol szedtétek?
- A mamánál. Még fehér rózsát is találtunk.

A következő percekben megérkezett a gyermekek nagymamája, hogy megkönnyítse Erzsébet életét. Ugyanis a ha a nebulók nem játszanak, akkor kicsit rosszkodnak, ahogyan István is tette. Visszatértek a fiúk a konyhába.

- Kérdezte tőlem a két fiú, hogy melyikük az erősebb. - mosolygott Ákos.
- És ki volt az erősebb? - érdeklődött Erzsébet.
- Én... - mutatta kis izmait István.
- Hát te az biztos! - *A szájjaddal... - folytatta édesanyjuk. - Igen, igen a sírással mindent kiharcolnak. Azt hiszik, ha sírnak, azzal már minden meg van oldva. Végül is megvan, mert ha az ember azt akarja, hogy ne sírjanak, akkor sok mindent megad nekik. Az az igazság, hogy ha valamilyen játékból csak egy van, akkor az biztos, hogy*

a többieknek is az kell. Éppen azért törekszünk arra, hogy minden játékból párosan legyen. De ott van a másik fele is: Kaptunk babát, de egyik gyermekem sem bábázik.

- A lányok sem?
- Nem. Legalább is itthon nem. Kaptunk hozzá babakocsit is, de úgy sem. - válaszolta Erzsébet. Eközben István huncutkodott az édesanyjával.
- A rosszaságra van esze. - folytatta Erzsébet. - *De azért gondolom, majd meg fog változni. Most jár ő logopédiára, de nekem nem akarja felmondani a leckét. Hiába tanulok vele. A többieknek is pl. Anikónak is kell majd járni, de most csak István jár, mert még nem volt kötelező. Őt egyébként Diligensné Jutka tanítja. Reggelente óvodába menet, ha nem lenne autónk, (van egy 10 éves Wartburg személyautójuk) nagyon nehéz lenne. Tavaly télen nagyon sokat betegeskedtek, hála Istennek most idén nem. Ha betegek, akkor egész nap megy a hancúrozás. Hétfégén szintén. Ha valamilyen játékot leveznek a polcra, akkor az biztos, hogy nem kerül vissza.*

Órül annak, ha eljön a hétfő, mert akkor nekikezdehet a nagy takarításnak. És ez így megy 5 és fél éve. Krisztiánnak, Zsuzsikának és Istvánnak szemüveget kell hordania. Anikó az egyedüli, akinek nincsen. Hát így élnek ők boldogan, szeretetben és féltésben. Néha kicsit huncutkodnak, de melyik gyermek az, aki nem teszi sohasem. Erzsébet minden szavából érződik gyermekei iránti csodálat. Fáradt arcán nem látszik elégedetlenség. Fel nem tett kérdésünkre, (Vajon meg bánta-e?) a rajongásig szerető anya szelíd mosolya válaszolt. Búcsúzóul gyermekei jelmezbe öltöztek: Zsuzsika és Anikó kis menyasszonynak, István és Krisztián kis királyoknak.

...És még mondja valaki, hogy nem aranyosak...

Pásztor Szilvia és Válóczy Ákos

VENDÉGGYERMEKEK KÁRPÁTALJÁRÓL

A Páneurópai Unió aszódi szervezete január hónapban felhívást tett közzé, amelynek értelmében kárpátaljai gyermekek fogadását tervezik és ahhoz kérnek segítséget. Mint a felhívásukban hangsúlyozták, a Kárpátalján élő magyar gyermekek igen nehéz körülmények közé jutottak, hiszen a megélhetés nyomászto gondjai mindennaposokká váltak. Télen az iskolákban a fűtés hiánya miatt csak 25 perces órákat tudnak tartani, sok száz gyermeknek magyarországi alapítványok biztosítják napi tányér meleg ételt. Az aszódi szervezet csupán annyit tudott vállalni, hogy néhány élményteli napot tölthessenek el a Galga mentén a nagyon szomorú körülmények között élő kisgyermek. Egyébként a felhívásra a Galga vidék településeiből 42 gyermek fogadását vállalták a családok. Községünkben Békési István tanár gyűjtötte össze a meghívásokat, melyek értelmében öt gyermek talált befogadó családra: Blaskó Zoltán, Nyers Zsolt, Sára István, Szovics Gábor, Tóth István és Tóth Zs István családja. Fodor Anita, Márkus Katalin, Sankó Mária és Bazun László Beregszászról érkezett. Anita hetedikes, a többiek alsó tagozatosak. Április 15. és május 1. között élvezték a szervezet és a fogadó családok vendégszeretetét. Szívesen jártak velünk együtt iskolába, s beszélgettek városukról, ottani életükről. Beregszász 30 ezer lelkes járási székhely, közel a magyar határhoz. Többsége - mintegy 20 ezer lakosa magyar anyanyelvű. Több magyar iskola, középiskola működik itt, s nemrég alakult az Illyés Gyula Színház. Ennek autóbusszával utaztak. A város közepén Petőfi szobra áll, ahol március 15-en ünnepséget rendeznek. Ugyanitt van egy nagy fenyőfa is, amit karácsonykor feldíszítenek és kivilágítanak. Elmondták a vendégek, hogy igen nehéz a helyzetük az ország, Ukrajna gazdasági gondjai miatt. Nagy a szegénység, a munkanélküliség. A vendég gyermekek szülei közül a fele is munka nélkül tengeti életét. A családi házak rendezettek, de sokan nem tudják fenntartani a telefont, sőt a díjtartozások miatt sokaknál kikapcsolták a fűtést és a világítást. Az iskolájuk hasonlít a miénk, csak a hideg miatt már több télen rövidített órákat tartottak. A vendégek jártak Budapesten, többször is voltak úszni. Kirándultak Egerbe. Április 22-én részt vettek az aszódi Föld napi és az április 30-i sportnapi rendezvényeken. Búcsúzáskor köszönetüket fejezték ki a vendéglátóknak.

TAKÁCS PÁL

ELCSÁNGÁLÓK...

Beszélgetés Sárközi Csabával

(Folytatás...)

- Visszatérve a korábban mondottakhoz, egyébként nekik mi a házfogalmuk?

- Moldvában is, mint egész Európában a középkorban, egysejtű házak voltak. Volt egyetlen szoba, tűzhellyel (melegedésre és sütésre-főzésre), ágyval. Később alakult ki, hogy oldalt meghosszabbították és hozzácsaptak egy kis helyiséget egyik ill. a másik oldalon. Így lettek két majd háromsejtes házak. Egy házban általában egy generáció lakik. Mihelyt van egy új család, az azonnal épít egy új házat. Az alapanyagok egyszerűek. Bár a fával gondok vannak: kevés és drága, ezért csak a vázát építik fából és azt sárral betapasztják ill. szárított vályogtéglát is használnak, esetenként abból húzzák fel a falat. A tető régen zindely volt., de a kevés fa miatt ez ma már nem lehetséges. Főként bádoglemez a tető, a cserepel igazából nem is ismerik. Erről van egy történetem is. Mikor jöttünk vissza, jött velünk egy moldvai srác is. Kérték, hogy nagyon vigyázzunk rá, mert még sosem járt M.o.-on. De nemcsak, hogy ott nem járt, hanem azt mondta, ő még eddig csak Bákó megyében volt. Bákó nagyjából Moldvát is jelenti egyben, mert akörül csoportosulnak a csángó falvak. Amikor kezdett bekanyarodni a vonat Gyimeshe, ő ugyanúgy az ablakban lógott, mintha nem is a saját országában lenne. Olyat addig csak a TV-ben látott. Csodálkozott, hogy a házakon cserep van és nem török össze és hogy mennyi-mennyi fa van. A lecsupaszított fák ott fekszenek, várva az elszállítást. Csodálkozott, hogyhogy ott hagyják a fákat, hogyhogy nem lopják el. Moldvában nagyon kevés az erdő és egyáltalán nem szabad hozzájuk nyúlni, fát vágni, csak az erdősz teheti meg.

- De nem azért, mert ezek természetvédelmi területek?

- Nem. Ezt valahogy úgy szervezték meg, hogy Erdélyben rengeteg fa van, Moldvában szinte egyáltalán nincs. Erdélyből nem lehet fát vinni Moldvába. Fűteni faforgáccsal fűtenek. A leggazdagabb emberek foglalkoznak fafeldolgozással. Csodálkozott a moldvai fiú, hogy hol a kukorica, mert Moldvában a kukoricatermés az alapvető. Nemzeti eledelük természetesen a kukorica, melyet "puly"-nak hívnak - ez a leggyakoribb, de esznek babot, azaz "fusuj"-t. A kukoricából készítik a puliszkát, melyet a turai rendezvényen is megköszönthettek. Ezt egyszerű sós vízben főzik sűrű masszává. Kanállal kiszedik, majd esetleg juhtúrót tesznek rá, és úgy eszik. Az emberek többsége a saját kis földjét műveli és állatait látja el. Alig van egy-két iparos, pl. kovács. A legmegbecsültebb és a legjobban fizetett foglalkozás "esobán"-nak lenni. A esobán, azaz a pásztor, aki kihajtja az állatokat megegyezés szerinti részéért, és ők kinn laknak az "eszténában". Ezek is román kifejezések.

- Mesélnél még egy kicsit a csángók eredetéről és szokásiról!

- A csángó-kérdés, a csángók kutatásának igénye elsőként az 1900-as években merült fel. Kétféle moldvai csángóságot lehet megkülönböztetni: a déli csángókat, amelyek falvai még az Árpád-korban települtek és még az emberek nagyon archaikus nyelvet beszélnek (pl.: "szépecke", "messzec-kéröl"); ők a sziszegő csángók. A másik: a székely csángók, akik az 1600-as évektől egészen az 1800-as évekig bezárólag vándoroltak be Moldvába és falvakat alakítottak. Ilyen falvak: Külsőrekecsin és Lábnyik. Ez utóbbi a mádléfalvi veszedelemkor jött létre. Mi Lábnyikot szemeltük ki magunknak, mert ez egy nagyon félreeső falu, ide nem járnak rendszeresen magyarok. Nincs a falunak igazi vezetője, nagyon magára maradt. Ide járunk rendszeresen vissza. Érdekes volt nekünk - főként városban élőknek - megszokni a mindennapi szóhasználatukat. Mondok néhány példát is: "-Megvegyetünk?" Az a válaszuk rá, hogy "-Há." "-Tanácsolnak?" "-Há." Üdítőzéskor kérte: "Isszák az edeset?" Ami nagyon érdekes, hogy a nyelvük a nyelvújítási mozgalomból kimaradt. Az akkor keletkezett szavainkat nem igazán ismerik. A vonat pl. "trenó", ahogy a románok mondják. Rengeteg szót vesznek át a román nyelvből, úgy, hogy beillesztik a magyar toldalékolásba. Most már talán ez jóloldódni látszik, hiszen járnak ki dolgozni Magyarországra házépítkezésekre. Hozzák be a új kifejezéseket. Lábnyikban van egy nagyon szép köszöntés, melyet mi nem használunk M.o.-on: "Adjon Mária!" Ha csinálni akartunk egy fotót, azt kellett kérdeznünk Külsőrekecsinben, hogy "-Csinálhatunk-e egy pózát?". A közoktatás nem folyt magyar nyelven. A nyelv csak szájhagyomány útján terjedt, tehát beszélni beszéltek a magyart, de olvasni és írni nem tudnak magyarul.

- Hogyan történik pl. egy ügyintézés náluk, ha nincs írásbeliség?

- Ezeknek a településeknek nincs külön közigazgatása. Pontosabban abban merül ki, hogy a csendőr bizonyos időközönként bejön a faluba és ellenőrzést tart. A települések zártóságuknál fogva nem egy XX. századi falura hasonlítanak. Szerkezetét a templomközpontúság jellemzi, és az is határozza meg a napi életüket.

- Az ünnepek mennyire térnek el ott a hétköznapoktól?

- Az ünnep nagyon nagy dolog. Lábnyikban pl. Szent Anna, a falu védőszentjének ünnepe a legnagyobb ünnep. Azután lemenni a csiksomlyói búcsúra vagy Kaecsikára. Egyébként az összes többi moldvai katolikus búcsún magyar szó nem szokott elhangzani. Moldvában, aki katolikus az magyar és aki magyar, az katolikus. Román nemzetiségű katolikus nincs, de gyakori, hogy a katolikus magyar csángókat elrománosítják. Egyébként is azt tanítják nekik a papok, hogy "román katolikus vagy" és a római katolikus elnevezés szerintiük a románból származik. Égészen odáig, hogy a M.o.-on tanuló vagy dolgozó fiatalokat a pap kiátkozza ill. kiprédikálja.

- Melyek a leggyakoribb családnevek?

- Ez elég érdekes, mert a magyar nevek a román ABC betűivel vannak felírva a sírokra. Gyakori pl. a Csordás, Pógár, Nyisztor, Cézár. A keresztnevekben most divat náluk a legelgudogtatóbb bibliai neveknek a megtalálása.

- **Miből áll a saját készítésű népviseletük?**

- A jellemző női viseleti darab: a "katrinca", amely egy lepedő formájú és nagyságú szőlt szoknya körbe tekerve és övvel megkötve. A nők fején van a "kerpa". A férfi viselet: hosszú fehér nadrág hosszú fehér inggel kitéve és egy "övvel van megkötve, ami egy vastag szőtt. Az ingek egyrészt szőve, másrészt hímzve is vannak, hímzett betétekkel díszítve. Színviláguk régi: a pirosnak a nem élénk árnyalatai, barna, fekete, halványsárga. Sajnos, a mostani díszítések már elferedültek. Rengeteg UV-szint használnak és jobb esetben sor- vagy geometriai mintákból, rossz esetben rózsákból összeállítva.

- **Ismerik saját népdalaikat?**

- Ez csak abban az esetben jellemző, ha van a faluban olyan ember, aki elhatározza, hogy márpedig az én falumban nem fog kihalni a népdal. Ilyen falu Külsőrekecsin, ahol ott van Szarka Marika. Táncházakat csinál, kórusa, táncsoportja van, és velük minden m.o.-i rendezvényen megjelenik. Zenészek is vannak, de utánpótlásuk nemigen akad. Pl. van egy jó furulyás csobán a faluban és ahhoz jár minden magyar gyűjteni. Ennyire leszűkült a dolog. Moldvát a magyarok már eléggé feltérképezték és felgyűjtötték. Arra megy ki a játék, hogy az ottaniakat visszatartsák saját zene- és tánckulturájukra. Az öregek ma már nem érzik fontosnak, hogy gyerekeiknek, unokáiknak megtanítsák ezeket a dalokat.

- **Nem lelkesíti fel őket, hogy hozzájuk járnak ki gyűjteni, nem formálja át a tudatukat?**

- Próbáltunk beszélgetni elsősorban azokkal a fiatalokkal, akik itt dolgoztak M.o.-on, hogy csináljanak otthon ők is táncházakat. Elvittük őket egy moldvai tácházba, s amikor benéztek az ajtón csak kacagtak, hogy úgy táncolnak benn, mint náluk az öregek. Aztán bejöttek, bekapcsolódtak és nagyon tetszett nekik. Elhatározták, hogy otthon ők is csinálnak táncházakat, de igazából ez nem egy tudatos döntés volt. Sokszor kérdeztük tőlük azt is, hogy otthon miért nem beszélnek a magyart. Arra csak azt mondták, hogy ők a román nyelvet jobban tudják. Nekik ez eddig nem memült fel problémának, mert az iskolában nem is tettek utalást arra, hogy ők magyarok. Pénzt nem áldoznak rájuk, így a csángó kollégiumnak Csíkszeredában be kellett zárni.

- **Azon túl, hogy nincs magyar identitásuk mennyire mérik fel saját szegénységüket ill. hangoztatják azt?**

- Érdekes, hogyha megkérdezik milyen az élet M.o.-on, az ember nem is tudja mit válaszoljon. Mondja azt, hogy itt nagyon jó, mert itt és itt új Mc'Donalds nyílt, éjszaka van disco, bármikor lehet hideg sört kapni. Vagy mondja azt, hogy nem jó. Egyik sem lenne igazán helyes, mert a csángók így is minden tekintetben - magyarokkal, székelyekkel, akár románokkal szemben is - alsóbbrendűnek érzik magukat, hontalannak érzik magukat. Érzik, hogy valami nem stimmel azzal, hogy ők földrajzilag ott vannak és magyarul beszélnek, s ráadásul miért ők a szegényebbek a román falvak pedig jobban állnak, mint ők. Inkább azt mondjuk ezért, hogy Magyarország más. Erre ők is mondják: "Há, Igen, más. Van, ami jobb, van, ami nem. Milyen jó nagy ott a kukorica!" Erre viszont azt kell mondani: "De nem járnak minden nap templomba." Csodálkoznak és azt mondják: "Há, igen az egy más ország." Ha egy csángó idejön M.o.-ra nem tud magához térni az ámulattól, hogy a magyar emberek káromkodnak és nem jár mindenki templomba.

- **Mi az, amire ti tanítjátok ezeket a gyerekeket?**

- Olvasás, egy kis írás, népdalok, játékok tanulása. Ez a tanítás nem arról szól, hogy a gyerekeknek teljesíteniük kell hanem az volt a lényeg, hogy a tartásuk a kapcsolatot a tanítunk, hanem jövőnk-méret, emberekkel beszélgetni a gyerekeknek pedig az a kelni egy-két csángó népdalt. Ha olyan magyar könyv kerül őket, akkor hú de hajtának, talán valaki foglalkozik velük, zavarni a gyerekeket, ol- igazán nem kell motivációk igazából megelégedtünk azzal, saját nevét. Hiszen akkora

- **Ismertess egy tanítási napot!**

- Este 7 órakor - a 6 órai mise után -kezdődik a tanítás. 1/2 7-kor Anna néni házának kapuja előtt már nagy a zivaj. A tanítás a keriben folyik írástudás szerinti csoportokra szétbontva. Minden tanár kap egy csoportot. A legkisebbek még csak rajzolnak, akik már második éve járnak, tudnak olvasni egy kis gyakorlást követően. Az írás-olvasás előtt van egy kis körjáték, esetleg egy-két ének. Amikor nagyon sötét van és már nem látjuk a könyvet, akkor kezdünk el csángó népdalokat énekelni. Arra odafigyelünk, hogyha van abból a faluból gyűjtés, akkor azokat a dalokat tanítsuk vissza. 10 órakor megkondul mindig a harang. Ilyenkor azt csinálták a gyerekek régebben, hogy letérdeltek és az Üdvözlégy Máriát románul elmondták. Erre felfigyelve mi megtanítottuk ezt az imát magyarul, s most már így mondják. Az ima után - korom sötétben - mindenki megy haza. Persze köztük is vannak rendtelenebb gyerekek, akikre oda kell figyelni, mert Anna néni kertjének vadgyümölcs fái mind lecsupasztják.

- **Anna néniről, házigazdátokról, mondanál néhány szót?**

- Anna néni a legnagyobb megmentőnk. Nem tudjuk pontosan hány éves, de nyolcvan biztosan van. Elmondanám, hogyan találtunk rá. Lábnyikban volt egy előtúránk, amely során feltérképeztük a falut a tekintetben, nem baj-e egyáltalán, hogy mi odamegyünk. Megkérdezzük a lakosokat, nem származik-e abból bajuk, hogy mi odamegyünk magyar nyelvet tanítani. Érdeklődünk vannak-e olyan fiatalok, akik Csikszeredában a református kollégiumban tanultak? Ha igen, akkor azokkal beszélünk, mert ők már tudják, hogy miért fontos a magyar nyelv tanulása. Van-e víz? Tud-e valaki szállást adni? A szálláson milyen a felszereltség, mi az, amit magunkkal kell hoznunk? Mennyire beszélik a magyar nyelvet? Ezen az előtúrán egy öregúr mondta, mire megérkezünk találni fog szállást. Nyári érkezésünkkor el irányított a falu leggazdagabb családjához, akik hosszas tanakodás után nem merték elvállalni, hogy magyarokat szállásoljanak el. Nagyon szégyellte a dolgot, de nem merte. Dolgozott benne a félelem. Anna néni arra jött éppen és elmondta, hogy neki nincs veszítenivalója. Anna nénihez minden alkalommal kijön a csendőr, mikor mi elme gyünk a faluból. Kifaggatja, mit kerestünk ott. Feljelentés minden évben érkezik a csendőrségre, hogy mi megmérgezzük a falut. Soha nem fog kiderülni, hogy ki jelent föl hennünket, bár sejtjük, ki az. Mindig rengeteg ajándékot hozunk éppen ezért.

- Van ott bűnözés a faluban?

- Nem igazán. Csirkelopás előfordul. Cigányt nem engednek be a faluba sötétedés után, csak fényes nappal mehet át echós szekérral, amiről a bádogot árulja. De akkor is hajtják őket és dobálják, hogy minél hamarabb menjenek. Nem túl jó ezt hallani, de ez ott életbevágó dolog, akkora a szegénység.

- Mindig ugyanoda jártok vissza?

- A mi csapatunk Lábnyikba jár vissza, de párhuzamosan mennek más csoportok is. Miskolcon is van egy kis szervezete a Baráti Körnek, ők Külsőrekecsinbe járnak, melyet mi már korábban feltérképeztünk, így jó tanácsokkal tudtuk ellátni őket. Hány órákor érdemes tanítani, mikor van ott a mise? Nehogy mise közben kezdjen tanítani az ember. Hiszen ők naponta járnak templomba. Azután egy általunk felkészített társaság ment a Református Egyetemről is. Őket előadásaink során sikerült az ügynek megnyerni és beleillesíteni.

- Miből finanszírozzátok az utakat?

- A pénz egy része Turáról, az önkormányzattól érkezett a turai csángó estet követően. Ezt ezúton is nagyon köszönjük. 60 ezer forintba került az idei három tábor, amiből 25 ezret Turáról kaptunk, a többi pedig a számlaszámunkra történő egyéni befizetésekből, valamint egy korábbi pályázati nyereményünk kamataiból. Rengeteg pályázatot adtunk be, de mindet visszadobták. Ugyanis nem a hivatalos oktatási rendszeren belül működünk. Általában egy pályázatban fel kell tüntetni, hogy mely külföldi szervezethez kapcsolódunk, kikkel dolgozunk együtt, hol van a szálláshelyünk, annak pontos címe.

- Vannak, akik felfigyelnek rátok vagy egyáltalán médiákon keresztül felhívjátok létezésetekre a figyelmet? Elfogadják, elismerik amit csináltok?

- Már első megmozdulásunknak hamar híre ment. Nem rég jelent meg az Új Magyarországon rólunk egy cikk. Van egyébként M.o.-on egy csángókkal foglalkozó öreg szervezet, a Lakatos Demeter Társaság. Ők is befogadtak minket, meghívnak előadásokra, ahol lehetőség van a tapasztalatcserére. Tehát többé-kevésbe elismernek.

- Hol fogtok a jövőben előadásokat tartani és egyáltalán mik a terveitek?

- A turaihoz hasonló előadásokat tervezünk bárhol az országban. Csángó előadásokat csak felkérésre vállalunk, de bárhová szívesen megyünk. Egyéb témákban (történelem, politika, gazdaságtan, művészet) pedig rendszeres előadásaink vannak a Kertészeti Egyetemen, ahová művészeket is szoktunk meghívni. Volt már vendégünk Makovecz Imre, Csoóri Sándor, Jankovics Marcell, Koltai Gábor és Maczkó Mária is Turáról. A társaság tagjának legfőbb magja most már kötött munkaidőben dolgozik, így más fiatalokat is szeretnénk megtanítani erre és felkérni hivatásos pedagógusokat, hogy kapcsolódjanak be ebbe a folyamatba, hogy jövő nyáron is legalább három helyen tudjunk tábort tartani. Ezek megvalósulása érdekében mi vállaljuk a koordinátori szerepet, másrészt teljes tudásunkat átadjuk olyan módon, hogy megtartjuk az előadást és az érdeklődőkkel külön leülünk beszélgetni szűk körben a tanítás menetéről és körülményeiről. S természetesen anyagilag támogatni kívánjuk a kiutazó csoportokat.

- Mi az az egy-két praktikus dolog, melyet az ember nem hagyhat otthon, ha Moldvába készül?

- WC-papír nagyon sok legyen. Fel kell készülni, hogy nem felszerelt konyhával fogunk találkozni, hanem meg kell tanulni még az udvari tűzhelykészítést is. Rengeteg múlik a jó előkészítésen.

- Név szerint is említsük meg a Teleki Pál Baráti Kör kulcsembereit!

- Igazából itt azt a négy személyt kell megemlíteni, akik a vezetőség tagjai, mert a munka nagy része nekik jut. Ők ábc-sorrendben: Jobbhágy Tamás, Müller Kornél, Kövesdi László és én Sárközi Csaba. A mi nagy dilemmánk, hogyan menjünk ki Moldvába. Mit tanítsunk nekik, hogyan tanítsuk és miért tanítsuk. A moldvai csángókat legtöbbször egy kicsit rezervátumként kezelik. Azt mondják, hogy ők maradjanak csak csángók. Archaikus nyelven kell, hogy beszéljenek, tartsák a kultúrájukat, nehogy bevigyünk valamit a nyugati kultúrából, stb. Azt tapasztaltuk, hogy a földlenség miatt úgy is elmennek sokan dolgozni M.o.-ra, rosszabb esetben Izraelbe vagy Oroszországba, tehát mindenképp szétmennek és kezd oldódni ez a zártság. Ha ez így van, akkor legalább ahhoz segítsük hozzá őket, hogy pozícióba kerülhessenek. Úgy megtanuljanak írni és olvasni, hogy eséllyel induljanak a munkavállalásban. Tehát, ha ki akar menni, jöjjön inkább Magyarországra. Ha Bákó megyéből elmegy Bukarestbe dolgozni, az a csángó magyar kultúra teljes pusztulásához vezet. Természetesen, ha M.o.-ra jön is megromlik és veszít az ízes csángó beszédéből, de mégiscsak egy magyar közegben van és erősítheti a magyarság tudatát Bákóba visszatérve. Úgy néz ki, hogy fölhomlóban ez a zártság, amely még harminc éve gyönyörűen virágzott. A legfontosabbnak tehát a két ország közti kapcsolatot tartjuk. Érezzék azt, hogy ők magyarok és a magyarok foglalkoznak velük és nemcsak a szavak szintjén.

Riport: SERES Tünde - Fotó: SERES Csilla

Mit ér ma a szövetkezeti üzletrész?

A címben feltett kérdésre a legrövidebben talán úgy lehetne válaszolni: Nem tudható! Nem tudom! Valószínűleg sokak számára ez a válasz nem kielégítő. Nézzük tehát sorrendben mit is tudhatunk a szövetkezeti üzletrészről. A szövetkezeti üzletrész mint jogintézmény 1992. évi II. törvénnyel került be a szövetkezeti jogba, kifejezetten a szövetkezeti vagyonnevesítés megjelenítésének eszközeként. Bár az átmeneti törvény azóta hatályon kívülre került, azonban jogintézményként az üzletrész átöröklődött az új szövetkezeti törvénybe. Az üzletrészek nem tag tulajdonosai - a vagyonnevesítés beépített kárpótlási elemek folytán - abban a tévhitben élnek, hogy az üzletrész a természetes vagyoni - kézzel fogható tárgyak - feletti tulajdonjogot testesíti meg. Valószínűleg ezen téves gondolatok következtében kapunk rendszeresen érdeklődő leveleket az üzletrész érték tárgyi kiadására, illetve annak pénzben történő megváltására vonatkozóan.

Mi a jelenlegi jogi helyzet ?

Erre a kérdésre a választ akkor adhatjuk meg, hogyha a szövetkezeti törvény VI. fejezetének vonatkozó szakaszaiban, a 55-58. §-iban rögzítettek elemezzük. Elsőként kiemelkedő a szövetkezet közgyűlésének döntése alapján üzletrész tőkét képezhetne és ebből tagjainak, illetve üzletrész tulajdonosainak tulajdonrészt juttathatna, erre azonban az elmúlt évek során nem volt példa, hiszen a közgyűlés döntése alapján a működési biztonság érdekében is a képződő nyereség tőketartalékra került. Fontos szabály miszerint a szövetkezeti üzletrész átruházható, öröklhető és a szövetkezet adózott eredményéből évente részesedésre jogosít. A szövetkezetünk nyilvántartása szerint adásvételi szerződésekben a nevesített vagyon mintegy 30 %-a már tulajdonost cserélt, továbbá jelentős az a kör is, akik öröklés folytán jutottak üzletrészhez. Szintén fontos szabály, hogy ha és amennyiben az üzletrész tulajdonosa nem tagja a szövetkezetnek, akkor a közgyűlésnek csak tanácskozási, ill. javaslati jog illeti meg.

Összességében megállapítható, hogy a törvényben - érthető módon - nem biztosítottak lehetőséget a nevesített vagyon folyamatos kivételére. Ez csak egy alkalommal az 1992. évi átalakuláskor volt lehetséges. Nézzük tehát a kívülálló üzletrész tulajdonos jogi helyzetét, illetve üzletrész tulajdonának értékét. Már az un. átmeneti törvény sem adott sok lehetőséget az eredendően kívülálló számára, hiszen nem volt beleszólási joga, hogy mik legyenek a nevesítés feltételei, és hogy nevesített vagyona melyik érdekcsoportba kerüljön. Más kérdés, hogy ezt mi a Galgamenti Szövetkezetben megkérdeztük és a nyilatkozatokat a vagyonmegosztás során tisztelgetben tartottuk. Mit lehet mondani a kívülálló jogairól?! Bár veszélyes dolog a törvényben biztosított jogok minősítése, de az a nem tagok esetében egyszerűen formálisnak nevezhető. Van ugyan az előbbieken is említett tanácskozási joga, van korlátozott rendelkezési joga az üzletrész felett, pl. eladás, de összességében érdemi befolyásolási lehetősége a vagyoni jogi kérdésekre nincs. Ha szabad azt mondani, szinte felesleges időtöltés a különféle testületi üléseken való részvételük. A bevezetőben feltett kérdésre úgy

lehetett válaszolni: nem tudom ! Hogyha a kívülálló üzletrész tulajdonát kellene minősíteni, akkor arra az a válasz, hogy ennél biztosan kevesebbet. Az üzletrészek forgalmának tapasztalatait röviden a következőkben foglalhatom össze. Az üzletrészek piaci értéke nagyon alacsony. Eleinte még lehetett tudni 20-30 %-os kitésekről, ma már azonban a forgalmi érték a 10 %-alá esett, és adásvételi szerződést csak elvétve kötnek. Ez sajnos a mezőgazdaság nemzetgazdasági megítéléséből, az üzletrészekhez kapcsolódó politikai bizonytalanságból fakad. Az előző parlamenti ciklus során a törvény előkészítésében helyet kapott az új szövetkezeti törvény koncepciójának megvitatása. Ennek elfogadásakor a most leköszönő kormány úgy foglalt állást, hogy a távoli jövőnek készülő szövetkezeti törvényben nincs helye az üzletrészeknek, mint jogintézménynek. Az üzletrészek átmeneti kezelésére külön törvénytervezetet készítettek elő. Az alakuló új kormány egyes tagjai körük csoportosuló egyes szakértők, a mai mezőgazdasági szövetkezeteket gondolják nem eurokonform vállalkozási formának. Úgy gondolom, hogyha a szövetkezeteket körülölelő jogbizonytalanság továbbra is fennmarad, akkor a piaci érték tovább romlik. Sajnos ma már mi sem nagyon tudjuk motiválni a szövetkezet dolgozó tagjait a szövetkezeti üzletrész vásárlására, és maga a szövetkezet sem tud pénzügyi fedezetet biztosítani a vásárláshoz, így a kívülálló üzletrésztulajdonosok száma szinte napról napra gyarapszik. Az elmúlt fél év során öröklés folytán mintegy 50 fővel gyarapodott a kívülállók száma, és bizonyos mértékben az általuk jegyzett üzletrészek névértéke is. El kell mondanunk, hogy jelentős érdeklődés van a két tábor között ! Az új értéket előállító aktív tagság, szinte kizárólag a munkajövedelemben érdekelt, s mert az a mezőgazdaságban viszonylag alacsony - talán emberileg is érthető módon - nem tudunk a kívülállók számára biztató ígéretek tenni. Ezzel együtt éppen a meglévő feszültségek csökkentése érdekében napirenden tartjuk az esetleges szövetkezeti felvásárlás gondolatát, melyhez azonban ismétlődően jó gazdálkodási eredmények elérésére lenne szükség, amely a **jelenlegi** piaci háborúk (gabona, tej, hús, stb.) közepette még nem realitás.

A **Tisztelt Házban** bizonyára eldöntendő kérdés lesz, hogy a szövetkezeti üzletrész a távolabbi jövőre vonatkozóan is jogintézménye lesz-e a magyar jognak, vagy annak kiiktatására - jog- és érdeksérelmet nem okozó módon - megtalálja a megfelelő technikákat. Minden esetre kívánatos lenne egy sor kérdésre az új kormányának, az új parlamentnek sürgős választ adnia! Addig is szíves türelmüket és megértésüket kérjük. Összességében tehát túl sok biztatót az üzletrész tulajdonosoknak mondani nem tudunk. Ma csak annyit tehetünk, hogy az eladási szándékokat nyilvántartásba vesszük, és az adásvételi szerződések létrejöttét támogatjuk.

Tóth István
elnökhelyettes

Galgamenti Szövetkezet- Tura

Mezőgazdasági támogatás

Az agrártámogatások részletes ismertetését és az FM pályázati felhívását Magyar Mezőgazdaság című szaklap mellékleteiben is megjelent minisztériumi és más kiadványokban lehet nyomon követni. Ebből lapunkban a figyelemfelkeltés szándékával csak a legtöbbeket érintő, vagy jelentős újdonságként értékelhető momentumokat tudjuk közreadni. A rendeletek, paragrafusok közötti eligazodásban célszerű az országos gazdajegyzői hálózat segítségét igénybe venni.

Erdőtelepítés

A talajadottságok nagyban befolyásolják a növénytermesztés gazdaságosságát. Ahol a hozamok nem tudják ellentételezni az egyre növekvő ráfordításokat, ott az erdőtelepítés lehet a területhasználtság egyik ésszerű lehetősége. Az erdősítés a fatermelés gazdasági haszna mellett környezetvédelmi, s egyéb közérdekű előnyökkel is együtt jár. Tekintve, hogy a telepítés költséges és a befektetés csak évtizedek múlva térülhet meg, indokolt az állami szerepvállalás. A vissza nem térítendő támogatás pályázat útján igényelhető többek között új erdő telepítéséhez (tervezés, talaj-előkészítés, erdősítés, ápolás), a tíz évnél fiatalabb erdősítések ápolásához, valamint védő erdősávok és fásítások tervezéséhez és kivitelezéséhez. Alapkövetelmény, hogy az új erdőterület önálló erdőtest esetén meghaladja a 3 hektárt, meglévő erdőhöz csatlakozva az 1 hektárt. Az erdőgazdálkodóknak minősülő személy által, normatív módon elnyerhető összeg függ a fajtától, a lejtési és készültési foktól. Környékünk adottságai miatt példánkban a tíz % alatti lejtésű, illetve géppel járható területekre vonatkozó értékeket vesszük figyelembe. A befejezett, összefüggő telepítésekért járó hektáronkénti végösszeg az akácra a legkevesebb (140 ezer forint), a tölgyre és a bükkre a legtöbb (330 ezer forint). Más fafajták esetén 150-250 ezer forintig terjed a skála. Az egyedi telepítés, fásítás csak akkor támogatható, ha területtel nem elszámolható. Ebben az esetben a maximális végösszeg nem nyárra 210 forint, egyéb fafajokra 340 forint darabonként. A támogatás kifizetésének feltétele az erdészeti hatóság által jóváhagyott költségvetés, mértékét pedig az adott évben műszaki átvétellel meghatározott készültési fok határozza meg. A befejezett erdőtelepítések ápolási munkáinak normatív támogatása az első 5 évben hektáronként 16 ezer forint, a második 5 évben 10 ezer forint. A pályázatot a tárgyév megelőző év október 1-ig lehet benyújtani a területileg illetékes erdészeti hatósághoz. Az előzetes és részletes tájékoztatást is itt célszerű megejteni.

Mezőgazdasági biztosítás

A mezőgazdasági termelés a legrizikósabb foglalatosságok egyike. A befektetett pénzt és munkát egy jégeső, vagy valamely más elemi kár pillanatok alatt semmissé teheti. A kockázat csökkentésének régi bevált módja a biztosítás, de nálunk kevesek áldoznak erre, mondván, csekély jövedelmükből erre már igazán nem futja. A másrészt gondolkodó szerint, az árbevétel pár százalékát érdemes feltenni arra, hogy "ha esik, ha fúj", legalább a termelés költségei megtérüljenek. Táboruk gyarapodását az agrártámogatás is ösztönzi, mivel a biztosítási díj 35 szá-

zaléka az APEH-től visszaigényelhető. A lehetőség a növénytermesztőkön kívül a haszonállatokat a tenyésztők és erdőgazdálkodást végzők előtt is adott, beleértve azokat az integrátorokat is, akik kötelezettséget vállalnak a támogatás továbbadására. A támogatási kérelmet a minisztérium által közleményben nyilvánosságra hozott biztosító társasággal, vagy önkéntes mezőgazdasági szakosított biztosító egyesülettel kötött szerződéssel, az éves díjleírás másolatával és az első díjfizetési igazolással, legkésőbb szeptember 30-ig a helyi földművelésügyi hivatalhoz kell benyújtani.

Elemi károk enyhítése

Léteznek olyan károk is, amelyekre nem terjed ki a biztosítási kockázatvállalás. Ilyen például az aszály, vagy ár-és belvíz okozta termés kiesés, illetve a Magyarországon nem honos károsítók miatt felmerült növényvédelmi többletköltségek. Az érvényes biztosítással rendelkezők azonban egy elkülönített állami alapból kaphatnak némi segítséget. A káreseményt jelezni kell a gazdajegyzőnek, majd a támogatási kérelmet öt munkanapon belül kell beadni a területileg illetékes földművelésügyi hivatalnak. A hivatal a kár megállapításától számított harminc napon belül ellenőrzést végez, majd a kérelmeket összesítve elküldi a Mezőgazdasági Kárenyhítési Tárcaközi Bizottságnak. A bizottság évente kétszer (július 31-ig, ill. október 31-ig) tartja meg üléseit, s a miniszter az ott született javaslatok alapján dönt a támogatás odaítéléséről és mértékéről.

Szaktanácsadás díja

A mezőgazdasági termelés az elfoglaltságon túl csak akkor hozhat eredményt, ha a piacon eladható minőségű és költségekkel arányos mennyiségű terméket produkál. S ehhez már ismerni kell a tevékenység minden csínját-bínját. Ha valaki úgy érzi, hogy hiányosak az idevágó ismeretei, célszerű szakemberek tanácsait kikérni. Az információ érték, így nem meglepő, ha az árát is megkéri. E terhekből az állam is kiveszi részét, hogy minél többen élhessenek ezzel a lehetőséggel. Az igénylő a Szaktanácsadói Névjegyzékben szereplő szaktanácsadóval kötött szerződés alapján jogosult a díj 50 százalékának megtérítésére. Az idén még 35 év alatti egyéni agrár vállalkozók esetében az összeg 75 százaléka igényelhető vissza az adóhatóságtól. A figyelembe vehető díj felső határa az előző év árbevételétől függ, így például amennyiben a 2 millió forint alatt volt, az elszámolható szaktanácsadói díj nem lehet több 150 ezer forintnál. A kérelmezőknek a szerződést a megkötést követő 30 napon belül, de a szerződés tárgyát képező munka megkezdése előtt 15 nappal kell előjegyzés céljából a földművelésügyi hivatalhoz benyújtani. Díjfizetési számlamásolattal kiegészített, konkrét támogatási kérelmet október 31-ig fogadja el a hivatal.

Ruszkai János, gazdajegyző

Júliusi teendők a házikertben

Folytatjuk házikerti növényeink intenzív táplálását, a kártevők és a betegségek elleni védelmét és a betakarításra érett zöldség és gyümölcsfélék betakarítását, feldolgozását. Munkánk során tartsuk szem előtt, hogy a gyümölcsfák és a boglyós gyümölcsűek rügydifferenciálódása,

☒ GAZDA OLDAL ☒ GAZDA OLDAL ☒ GAZDA OLDAL ☒

s következőképpen a jövő évi termés mikroszkopikus kialakulása a hónap végéig megtörténik a rügyekben, s ha ez kedvezőtlen feltételek között megy végbe, úgy virágdiszbe boruló fák esetén sem számíthatunk jó termésre, mert a fa kimerül kellő mennyiségű tartaléktápanyag hiánya miatt. A kedvezőtlen körülmények közé soroljuk a különféle kártevők és betegségek által okozott kártételeket, a kellő mennyiségű tápanyag hiányát, mely jól trágyázott talaj esetén is fennállhat a szükséges víz hiánya miatt. Ilyen esetekben a trágya nem táplál, hanem éget! Kiszáritja a hajszálgököket. Ez különösen érvényes zöldségfélékre, amelyek általában sekélyen gyökeresedők, s a talaj felső rétegének kiszáradására, avagy felforrósodására különösen érzékenyek. Ennek elkerülése céljából javasolom, a talajtakarást, különösen olyan növényeknél, mint a paprika, uborka, tojásgyümölcs, ha jó termést akarunk. Talajtakarásra nagyon jól használhatjuk a különféle fű-kaszálékokat, a félig érett komposztot, fűrészpport, szalmaszecskát, sötét fóliát és még ruhaanyagokat is. Ne feledjük, hogy még a vékony takarás is többet ér a semminél! A talajtakarás eredményessége pedig egyenesen arányos a talajtakaró anyag vastagságával, vagyis minél vastagabb, annál jobb! (Egyes forró égővi országokban még közüzalékokat és kavicsot is felhasználnak talajtakarásra!) A talajtakarás nem csak a talaj felforrósodásától véd, hanem a nedvesség megőrzése révén talaj életet is intenzívebbé teszi, s a nagyarányú hőingadozástól is megóvja a növényzet gyökérzetét, a talajfelszínnel érintkező lég-reteg hőmérsékletét, azaz a stresszhatást mérsékli. Az így védett talajfelszín párologtatása kiegyenlítettebb, a mikroklíma az élettani folyamatokhoz összehasonlíthatatlanul kedvezőbb, a növényzet egészségi állapota és termőképessége optimális. Mindez kilógrammokban mérhető, beltartalmilag pedig alig hasonlítható össze a kedvezőtlen körülmények között termelt zöldség és gyümölcs beltartalmi értékével, ami pedig már egészségünket is alapvetően befolyásoló tényező! (Az emberi szervezet 82 féle elemet tartalmaz. Nem mindegy, hogy a szükséges elemeket élelmiszerekkel, avagy tabletták formájában fogyasztjuk-e el!) Nagyon javasolom a nyomelemes levéltrágyák alkalmazását, avagy az ilyen oldatokkal történő locsolást, mert azok hatékonysága tisztesen múlja felül a sorokba szórt műtrágyák hatékonyságát! Forró, száraz napokon locsoljunk gyakrabban, kisebb adagokkal! A talajt locsoljuk, ne a növényzetet. Sürgős teendőink közé tartozik a leérett földieper öreg lombjának eltávolítása (sarlóval, kaszával), de a fiatal levélet megkímélésével! Ezt követően nitrogén és kálium tartalmú műtrágyával szórjuk meg a területet, gereblyézzük be, réztartalmú permetezőszerszerrel permetezzük meg a növényzetet. Arra vigyázzunk, hogy a kálium tartalmú műtrágya ne kálium-klorid legyen (rózsaszínű), mert az gyilkolja az eper gyökérzetét! A kálium-szulfát ajánlható. Ha így járunk el jövőre is jó termésünk lesz. Egyidejűleg a jövő évi telepítéshez szánt szamóca palántákat válasszuk le, s félárnyékos helyen létesítsünk palánta nevelő ágyást, ahol az augusztusi telepítésre szánt palántákat előkészíthetjük, azok megerősödhetnek. Ezzel egyidőben kezdjük el az új szamóca terület előkészítését, tápanyaggal történő feltöltését. Ugyancsak sürgős teendő-

ink közé tartozik a málna letermett vesszőinek eltávolítása és a hajtás ritkítás. Itt is réztartalmú szerrel permetezzünk az év folyamán még legalább háromszor. A szőlő növényvédelmi teendői között most megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a fűrtzáródás előtti permetezésre a szűrkerethadás ellen, amely mindig belülről indul ki, s ez az egyetlen védekezési lehetőség ellene. Ezt a permetezést közvetlenül az előtt végezzük el, mielőtt a bogyók a kocsányt teljesen eltakarnák, ne késünk meg vele. A lisztharmat és a peronoszpóra elleni védekezéseket továbbra is folytatni kell. Használjunk kontakt és felszivódó tulajdonságú szereket, amelyek egyúttal a szűrkepenész kártétele ellen is hatásosak. (Pl. Chinoin Fundasol, Buvidin K) Idejében végezzük el a csonkázást, illetve a tetejezést, s távolítsuk el a fűrtöket takaró idősebb leveleket is, az oldalhajtásokat két levélre csipjük vissza. Az alma növényvédelmét most egy nagyhatású új szerkombinációval a Clarinet nevű varrasodás és lisztharmat elleni készítménnyel folytassuk, amely preventív, kuratív és eradiktív hatással rendelkezik, hosszú hatástartalmú és megelőzi a rezisztencia kialakulását is. Jégverések esetén mielőbb végezzünk permetezéseket a különféle kórokozók ellen! Szinte valamennyi növényünket permetezhetjük, már júliusban bordói lével is, de lisztharmat ellen csak kéntartalmú szerekekkel illetve speciális lisztharmat elleni szerekekkel védekezhetünk. Ilyen esetekben lehetőleg felszivódó, azaz szisztematikus szereket alkalmazzunk. Ezeket egészítsük ki atkaölő szerekekkel is, a nyári nemzedék felszaporodásának meggátlása céljából, a zöldségféléknél is. E célra javasolom a Biola márkanévű levéltetű, pajzstetű és atkaölő szert, amely élelmezés-egészségügyi és munkae-gészségügyi várakozási idő nélküli szer, azaz teljes mértékben ártalmatlan egészségünkre és környezetünkre is. A szüretelés előtt álló gyümölcsök és zöldségek kártevők elleni védelmét rövidhatású növényvédő szerekekkel igyekezzünk megoldani. A tavaszi és nyáreleji zöldségfélék alól felszabaduló területekre a hónap első felében még ültethetünk előnevelt karfiol, karalábé, káposzta és bimbós kel palántát, vethetünk zöldbabot és rövid tenyészidejű borsót. Számolni kell azonban azzal, hogy ezek nagyobb víz-igénnyel jelentkeznek, mint a tavaszi ültetésűek. Növényvédelmükről gondoskodni kell. Szőlőink madárkák elleni védelmét hálóval, darazskár elleni védelmét darazscsabdával már a hó elején biztosítani szükséges. A darazsak szőlőérés előtt nem válogatóságok. Szomjúságukat és éhségüket ecetes gyümölcslével jól kielégíthetjük, s mert az ecet halálos mérgező a számukra, sikeresen irthatjuk őket. Ugyanakkor az ecetszag a méheket és hasznos rovarokat távoltartja, azokat riasztja. De keressük meg a darazsfészkeket is és rovarirtó szerével ott pusztítsuk el őket. Ne feledkezzünk meg az amerikai szövőlepké elleni védekezésről sem. Az elérhetetlen helyeken található szövőlepkét hosszú bot végére erősített fémdoboz, illetőleg abba helyezett petróleumos rongydarab segítségével, azt meggyújtva megégethetjük, és elpusztíthatjuk. Júliusban sokféle gyümölcs betakarításra válik esedékessé. Ne mulasszuk el a gyümölcscsüretet követő permetezéseket, mint a jövő évi termést megalapozó intézkedést. A gyümölcsfák törzsét lássuk el hernyófogó övekkel, szórjunk

☒ **GAZDA OLDAL** ☒ **GAZDA OLDAL** ☒ **GAZDA OLDAL** ☒

ki a fák koronája alá összetett műtrágyát, a csomagoláson feltüntetett mennyiségben. Virágpalánta nevelés céljából fólia alá, vagy üvegházba vessük el a harangvirág, az árvácska és a nefelejcs magját, és öntözzük be Zineb oldattal a csírázó magot károsító gombák ellen. (0,3%-os oldattal). A hónap közepén válik aktuálissá a krizantém töhajtásának visszacsipése a negyedik, ötödik levél fölött erős oldalhajtások nyérése céljából. Július második felében végezhető a rózsza alvóra szemzése. A gyümölcsborok készítése céljából a feldolgozásra szánt gyümölcsfélék jó beérettését kell elérni. Ezt követően meggyből, a gyümölcs mosása és szártalanítása után szőlődarálással kell cefrét készíteni, úgy, hogy a meggyagnak cca 15%-át is törje meg a daráló. (De ne többet!) Az így nyert cefrét hagyjuk legalább 24 óráig állni, majd pedig préseljük ki a gyümölcsöt kilogrammonként 1 liter, bojlerből származó meleg vízzel szaporítsuk fel. Egyidejűleg oldjunk fel literenként 15-20 dkg cukrot és azt is öntsük a cefrébe. Újra hagyjuk állni 8-10 óráig. A cukor segít kivonni az íz és zamatanyagokat a már egyszer kipréselt meggyből. Ezt követően újra préseljük ki és a présleveket összevegyítve öntsük hordóba, vagy ballonba. A cefrét oltjuk be fajélesztővel, és 1-2 napi erjedés után kotyogóval lássuk el az erjesztő edényeket.

Cs. Nagy László

Népi meteorológia

(Folyt.) A zavartalan időjárás

Gyakran nálunk is nyugalomban van a levegő. Ilyenkor napokig, ritkábban hetekig alig változik a napi időjárás. Nyáron a lassú felmelegedéstől, télen a fokozatos lehűléstől eltekintve, egyformán zavartalan, csendes, derült vagy kevés felhőzetű napok követik egymást. Az ilyen időszakban a napi időjárási események szabályosan alakulnak. A hőmérséklet a hajnali minimumtól szépen egyenletesen emelkedik a koradélutáni órákig, majd fokozatosan csökken a következő hajnalig. Az égbolt vagy egész napon át derült, vagy csak kevés felhő alakul, és a felhőzet is szabályos napi menetet mutat: a késő délelőtti órákban szórványos felhőzet alakul, a koradélutáni órákra esetleg jelentékenyen megnövekszik, de hamarosan megkezdődik a feloszlása, és estére újból felhőtlen az ég. Azt már az előzőekből tudjuk, hogy egy idegen légtömeg megérkezése után gyökeresen megváltozik az időjárás, melegebbre vagy hidegebbre fordul. Míg azonban az ide érkező levegő a harcát vivja a jelenlevővel, aközben számos bonyolult és igen fontos meteorológiai jelenség zajlik le: többek között a felhő és csapadékképződés. A légtövek közötti határon vannak az ún. időjárási frontok, a külön-

böző típusú felhők, a csapadékzónák, ezek mozgása dönti el a jövő időjárását. (Folyt. köv.) *Forrás: Szuróczi Zoltán: Meteorológiáról kertészkedőknek*

Védekezési felhívás

az amerikai fehér-szövőlepke ellen

A fénycsapda-hálózat jelzése szerint az amerikai fehér-szövőlepke I. nemzedékének rajzása május harmadik hetében megyénk minden térségében megkezdődött, jelenleg folyamatos a tojásrakás és az első tojáscsomóból a lárvák kelése észlelhető már. Ez a kártevő a korábbi aszályos években lényegesen visszaszorult, de 1997-ben a megváltozott ökológiai körülmények hatására népessége jelentősen fokozódott és növekedett a fertőzött terület is, ezért a jelenlegi nemzedék várhatóan ismét nagyobb kártétellel fenyeget.

Az amerikai fehér-szövőlepke hernyója lombkártevő, legkedveltebb növényei a meggy-, cseresznye-, szilva-, dió-, juhar-, és eperfák. Jellemzően inkább a házikertek, szórványfák és bokrok, valamint az útsor fák fertőzöttsége általános. Védekezésre legalkalmasabb időszak, amikor a fák hajtásvégein kialakulnak a kis hernyófészkek. Ilyenkor a hernyók még egy csoportban vannak, a kártétel még jelentéktelen, de a kártevő már észrevehető.

Az 5/1998. (IV.26.) MÉM rendelet értelmében az amerikai fehér-szövőlepke "veszélyes kártevő", ellene a védekezés minden földtulajdonos, földhasználó számára kötelező, elmulasztása szabálysértésnek minősül. A védekezésnek a legcélravezetőbb módja a mechanikai mentesítés, a hernyófészkek időbeni eltávolítása és elégetése. Amennyiben nagyobb felületet kell megvédeni, és ez csak permetezéssel lehetséges, pl. útsor fák, közterületek esetében, felhasználásra a hernyókártevőkre hatásos, de a környezetre ártalmatlan biológiai készítményeket javasoljuk, így: Dipel, Foray 48 B, Thuricide HP, Bactucid P, vagy rovarölőszerként a Trebon 10 F.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a gyümölcsfákat, amelyeken már érésben lévő, vagy fogyasztásra alkalmas gyümölcs van, kémiai védelemben ne részesítsék!

Pest Megyei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás

Gödöllő

GALGA MENTI ÍZEK

Kaszás leves

Hozzávalók: 20 dkg nyers sonka, 50 dkg burgonya, vagy 7 dkg rizs, 2 dl tejföl, 5 dl tej, 2 evőkanál liszt, só, két babérlevél, egy kevés ecet.

Elkészítése: Vékonyan felszeleteljük a sonkát, és egy kevés vizet aláöntve legalább fél óráig pároljuk, majd zsírjára sütve pirítjuk. Feltesszük főni a megtisztított, kockára vágott burgonyát, vagy a rizst 8 dl vízben megsózzuk, a babérlevelekkel ízesítjük, és lassú tűzön forraljuk, míg csak a burgonya, vagy a rizs meg nem puhul. Simára keverjük a lisztet a tejfőllel, besűrítjük vele a levest, hozzáadjuk a sonkát, és ízlés szerint ecetrel savanyítjuk.

(Forrás: *Fercsik Mihály, Galga menti ízek c. könyvéből*)

25 év nyeregben

Indul a Negyedszázados Galga Expedíció

Az emlékeket kutatva valahányszor bepillantok a Galga Expedíció krónikájába, az első oldalon mindig elidőzők néhány perccel. Újra és újra elolvasom a tábori krónikás 25 évvel ezelőtti bejegyzését és újra végigélem azokat az izgalmas órákat. Ezen a lapon ugyanis ez áll a krónikában: "1974. augusztus 14-én egész nap esett az eső. A csapadék az éjszaka folyamán sem szűnt meg, sőt másnap reggel, mintha még nagyobb erővel fogott hozzá a nem kívánt öntözéshez. Ezen a reggelen a turai vasútállomáson - a szakadó eső ellenére - ott izgult mind a 14 expedíciós és izgatottan várta a vezető döntését az indulásról. Nehéz volt a parancsot kiadni, de a kedvezőtlen időjárás miatt végül is ki kellett mondani. El kell halasztani az expedíciót! A gyermekek sírva szállingóztak haza az állomásról, a vezetők is nagyon rosszkedvűen szemléltették a mindenütt egyformán szürke égboltot. Másnap aztán kiderült. A sziporkázó napsugarak már a kora reggeli órákban felszártották a földet, így hát többé semmi akadálya nem volt annak, hogy felcsomagoljunk a vonatra és elinduljunk uticélunknak megfelelően felfedezni szűkebb szülőföldünket a Galga folyó völgyét."

Mi is tulajdonképpen a Galga Expedíció?

Az elmúlt negyedszázad alatt sokan feltették nekem is ezt a kérdést. Leginkább arra voltak kíváncsiak, hogy kinek az ötlete volt a táborozásnak ez a rendkívül izgalmas formája. Én általában kitérő választ szoktam adni erre a kérdésre és azt mondom, hogy az expedíció lényege nem abban van, hogy kitől származik az ötlet,

hanem a lényege a tartalmában rejlik. Most 25 év után úgy gondolom, hogy valós választ kell adnom a kérdésre, hiszen a nyarak emlékei arra köteleznek, hogy minden a maga tisztaságában táruljon az érdeklődők elé. A fotós emberek tudják, hogy milyen meghitt hangulata van a fotólabornak. Egész halvány zöld fény mellett hívjuk elő filmeket, vagy készítjük a fényképeket. Ilyenkor nagyon jó alkalom nyílik arra, hogy beszéljünk egymással. Természetesen elsősorban fotós szakkérdésekről esik szó, de várakozás közben egyéb témák is előkerülhetnek. Egyik ilyen alkalommal - éppen legújabb felvételeink alapján arról beszélgettünk, hogy milyen gyönyörű is a mi hazánk. Arról is szó esett, hogy tulajdonképpen a mi szűkebb szülőházánk a Galga vidéke. Ekkor kérdezte meg valaki a gyermekek közül, hogy akkor hát azt mondtam meg, hogy hol is ered a mi kis folyócskánk. Már nem emlékszem arra, hogy mit mondtam, de őszintén meg kell vallanom, hogy nem tudtam pontos választ adni a

kérdésre. A szakköri foglalkozás után azonban kezembe vettem a térképet és hamarosan megtudtam, hogy hol található meg a mi kis folyócskánk forrása, még azt is, hogy hol adja át vizkincsét a Zagyvának. Persze most már nagy büszkén tettem fel a kérdést a gyermekeknek: - nos tudjátok-e már, hogy honnan ered a Galga? - Becskén - válaszolták legalább nyolcan, majd az egyik kislány azonnal felsorolta azt a 22 települést is, amelynek mint a fel-fűzött gyöngyszemek kapcsolódnak a Galgához. Azt is tudták, hogy 56 km hosszú a Galga. Sok egyéb adat is előkerült ezen a délutánon, akár egy kis utikönyvet is össze lehetett volna hozni az információkból... És ekkor jutott valakinek eszébe, hogy miért ne kereshetnénk fel a nyáron, egy szakköri kirándulás keretében a Galga forrását. Az ötlet nagy sikert aratott. Valaki aztán azt is javasolta, hogy menjünk el kerékpárral a forráshoz, és azután kerekezzük végig a folyó vidékét. - Olyanok leszünk majd, mint az igazi expedíciósok! - mondta valaki. ...Hát így született meg az ötlet. Akkor még azt gondoltuk, hogy egy nyáron mindent megtudunk erről a vidékről. Aztán hamarosan rájöttünk, hogy bizony mindehhez több nyárra van szükség. Sőt, most a 25. előtt is az a véleményünk, hogy még mindig milyen keveset tudunk szűkebb szülőföldünkről. Felszerelésünk az első expedíción nagyon szegényes volt. 5 campingsátor, 14 gumimatrac, egy külsőnkért 2 főzőlapos gázrezsó, néhány edény és egy 3x4 méteres fólialap jelentette táborunk minden vagyonát. Ez utóbbi az asztal szerepét töltötte be úgy, hogy leterítettük és étkezések idején ki - ki körülülte, vagy éppen feküdte azt. Anyagi szegénységünk viszont a nevelő munkában éppen ellenkezőleg - gazdagságként jelent meg, hiszen valamennyien egymásra utaltak voltunk. Különösen szembetűnő volt az, hogy a nagyobbak igyekeztek a kisebbeket minden területen segíteni. A kicsik főleg akkor szorultak egy kis babusgatásra, amikor a táborra ráborult az erdei éjszaka és rejtelmes neszekkel teltek meg a közeli fák, bokrok. A Galga folyó egyébként négy megyét köt össze és a partjain épület településeken a magyarok mellett még három nemzetiség él békében és nyugalomban. Ez a vidék rendkívül gazdag történelmi emlékekben, népi hagyományokban, vallási és etnikai szokásokban. Mindez egyben azt is jelenti, hogy több olyan terület van, ahol a felfedező munkát eredményesen lehet folytatni. Kutatómunkánk a 90-es évektől kezdve még intenzívebbé és tudatosabbá vált. A népművészeti kincsek gyűjtése mellett a történelmi emlékek felé fordult a figyelmünk elsősorban az évfordulók kapcsán, de ekkor készítettük el diamüsorunkat is, amely e vidék templomait, egyházi emlékeit örökíti meg ez utókor számára. E diamüsor ősbemutatója a galgahévízi templomban kapott helyet, majd itthon is bemutatásra került a fotószakkör 40 éves születésnapján. 1995-től a népi játékok gyűjtését szorgalmaztuk, majd 1996-ban megrendeztük az I. Galgamenti Népi Játék Olimpiát, ahol először adtuk át a Galgavölgyi Homo Ludens díjat.

(Folytatás a 15. oldalon)

SPORT

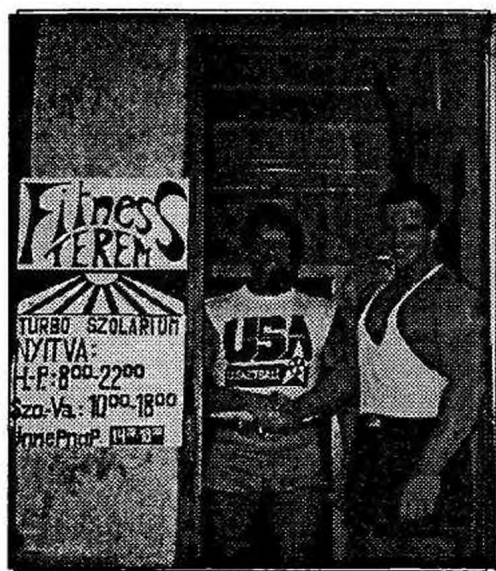
SPORT

SPORT

SPORT

LABDARÚGÁS**Serdülő csapatok: 1997/98. évi bajnokság végeredménye**

1.	GÖDÖLLŐ	95:19	58 pont
2.	ERDŐKERTES	70:19	49 pont
3.	ISASZEG	74:34	41 pont
4.	VERESEGYHÁZ	82:37	38 pont
5.	TURA	86:46	37 pont
6.	BAG	50:58	32 pont
7.	KISTARCSA	50:38	31 pont
8.	KARTAL	48:59	29 pont
9.	KEREPES	45:72	24 pont
10.	PÉCEL	28:102	17 pont
11.	ASZÓD	23:74	13 pont
12.	IKLAD	47:130	7 pont

A csapat tagjai:**Akik búcsúznak a serdülőtől:**Hegedűs József, Tóth Tamás, Diós Dániel, Szénási János
Gólya István, Drégeli Ádám, Zubor Péter**Akik maradnak:**Lisztkai József, Kuti Tamás, Kátai István, Szénási Dezső,
Bacsa István, Baranyi Miklós, Matos Tamás, Vilhelm
Tamás, Vidák Károly, Kuti Zsolt, Láng Péter, Kiss Gábor
Csorba Richárd**Edző - Ősz** Ószi Csaba- **Tavaszi** Lipcsei Zoltán**GRATULÁLUNK!****TESTÉPÍTÉS 5.**T
E
S
T
É
P
Í
T
É
ST
E
S
T
É
P
Í
T
É
S

Első feladatunk megtervezni a heti edzésnapok számát. Ezeket úgy osszuk be, hogy ha heti három napot tervezünk, úgy minden edzésnapot egy pihenőnapnak kell követnie. Az edzésnapok közé beiktatott 1-1 pihenőnap nagyban elősegíti a fejlődést, de így tudjuk elkerülni a szervezet aránytalan túlterhelését is. Hát igen, ezek után felmerülhet a kérdés, hogy hogyan pihen a szervezet

akkor, amikor már heti négy, vagy több alkalommal végzünk edzést. Például a heti hatnapos edzésprogramnál úgy kell az edzésprogramot összeállítani, hogy a ma megdolgozott izomcsoport a következő nap pihenjen. Ennek érdekében végezzünk például egyik napon mell - váll - hát programot és a következő napon kar - láb - has edzéseket. (A lényeg az hogy mindenkinek magának kell meglesnie az egyéniségének legmegfelelőbb edzésprogramot és kupát. En úgy edzek, ahogy élek: ritmusosan és józanul.) Az edzés lényegében arra szolgál, hogy az izomcsoportot megdolgozza, és alkalmassá tegye a tápanyag felvételére, amely aztán a betartott pihenőidő alatt beépül, s fejleszti az izomzatot. Tehát szervezetünk így fejlődik, az edzés munka, a helyesen kialakított pihenőidőt és a megfelelő fehérjedús táplálkozás révén.

Ne hagyj ki az Aerob gyakorlatokat!

Sok testépítő vélekedik úgy, hogy az aerob gyakorlatokkal (olyan gyakorlatok, amelyek tartósan megdolgoztatják a szívet és a tüdőt, és így javítják a keringési- és légzőrendszer fittségét) csak az idejét vesztegeti. Egy-egy adott tömeg vagy súlyfejlesztési időszakban megetheti, hogy súlyzós edzéseink kívül semmi más testmozgást nem végez, de az aerob gyakorlatok az alábbi előnyökkel rendelkeznek:

1. Segítenek alacsony szinten tartani a test zsírtartalmát.
2. Segítenek abban, hogy jobban bírja szusszal az olyan megerőltető gyakorlatokat, mint a guggolás, és így megakadályozzák, hogy a tüdő már a lábak előtt kifáradjon.
3. Segítik a regenerálódást, és javítják az étvágy és a bél működés rendszerességét.
4. Gyorsítják az anyagcserét.

Termünkben járt!

Majancsik Gábor az 1998-as I. Osztályú Magyar Bajnokság 4. helyezettje + 90 kg-os súlycsoportban. A hír hallatára elég szép számmal gyűltünk össze a terembe, nem hiába hiszen ilyen testépítő mint Gábor nem minden napi látvány egy vidéki edzőterembe. Már maga a megjelenése elég volt arra, hogy az ember azt mondja, hogy ez már igen ez már testépítő. Nem elég, hogy magas, de jók az arányai, megfelelő a testsúlya, és ahhoz képest, hogy kb. egy hónapja volt a verseny mér mindig bámulatbaejtően kiélezett az izomzata. Gábor az edzését természetesen befejezésével kezdte, majd ezt követte a fekvőnyomás, a 45 fokos fekvőnyomás és végül a tárogatás. Kb. 2 perces pihenő idő elteltével rátért a Bicepsz edzésére, ami a következőkből állt, bicepszezés állva egyenes rúddal, 45 fokos padon non-stop bicepszezés, és befejezés képpen Scott-padon egyenes rúddal bicepsz felhúzás. És mint minden testépítő természetesen ő is utoljára hagyta a vádlizást. Miközben edzett elég sokan kérdeztek tőle olyan dolgokat, mint pl. a helyes étrend kialakítása, a vádli tökéletes kifejlesztése, a négyfejű combizom kialakítása stb. A kérdések egyáltalán nem lepték meg Gábort, és mindenkinek elmondta, hogy valójában mi is az amin javítania kellene. En úgy érzem, hogy az aki itt volt és látta őt, azok körül sokan úgy mentek haza, hogy azért valamit kaptak tőle, ha mást nem akkor biztatást a továbbiakra. És a terem nevében is szeretném megköszönni, hogy elfogadta meghívásunkat. **Szénási Hátas István**

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

STAR PROFIL: MAJANCSIK GÁBOR

Szül. év: 1971. június 21.
 Magassága: 186 cm.
 Sport iránti első érdeklődésed?
 -1989-ben volt, a barátaim biztatására, na meg persze mint minden fiatal én is elégedetlen voltam az alkalommal.
 Edződ: Pintér Ferenc
 Terem: Fitness 2000
 Eddig elért bajnoki cím:
 III. hely Budapestbajnokság,
 I. Osztályú Magyar Bajnokság 4. hely.
 Cél: Magyar Bajnok akarok lenni.
 Legközelebbi versenyed: 1 év múlva szeretnék indulni, 110 kg-ban.
 Edzés programod fajtája: Szinttartás, váll, hát növelése.
 Méretek: Mell: 130 cm Kar: 51,5 cm
 Comb: 77 cm Váдли: 49 cm
 Termünkben hogy érezted magad ?
 -Nagyon jól érzem magamat, jól fel van szerelve a terem, egy biztos, aki akar fejlődni az itt megteheti.

A turai Általános Iskola
 1 fő tanítói állást hirdet
 napközis helyettesítőként
 1998. szeptember 1-től
 határozott időre

Bér a besorolási tábla szerint,
 pedagógusföld és étkezési
 hozzájárulás.

Fiatal ambíciózus kolléga jelentkezését várjuk!

Jelentkezési határidő: 1998. július 30.

A pályázatot Saszták Sándor igazgató úr nevére
 kerjük küldeni.

Általános Iskola Tura Köztársaság u. 1/a.
 Címre

Tel: 28/466-047

FIGYELEM!

Ha nincs ideje rendszeres aktív sportolásra,
 de

**HATÉKONY HARCOT SZERETNE ÜZENNI
 A ZSÍRPÁRNÁKNAK,**

keresse fel a Galgagyöngye Üzletházban
 található Fitness termet, ahol kedvező áron,
 kedvező fizetési feltételek mellett -
 darabonként is vásárolható a

SUPER FAT BURNERS (zsírégető tablettá.),
 amely fokozza a zsírégetést, mindamellet
 segíti a máj méregtelenítő munkáját.
 Sejt szinten fejti ki a zsírégető hatást, ezáltal
 biztosítva a maximális eredmény.

**SUPER FAT BURNERS:
 3.500 FT/DOBOZ és 35 FT/DB.**

Adagolás: 45,4 kg alatt 2 tablettá,
 45-70 kg-ig 3 tablettá,
 70 kg felett 4 tablettá.

(Folytatás a 13. oldalról)

Két alkalommal átpillantottunk a Jászságba is, ahol a rokonai kapcsolatok után kutattunk nagyon eredményesen. Munkánkban részt vesznek a határainkon túl élő fiatalok is,

akik ingyenesen táboroztatását az expedíció vállalja. Természetesen sok támogatóra találtunk az évek során. Az általános iskola, az önkormányzat, a Galga ÁFÉSZ, a Termelőszövetkezet többször sietett segítségünkre, de a Szilágyi és Domszloi pékség is rendszeresen segíti munkánkat. Sok külső (községen kívüli) segítőnk is van és nem utolsó sorban különféle pályázatokon szerepelünk eredményesen. Ezévbén találkoznunk szeretnénk a legelső és a 25 év alatt legkiemelkedőbb munkát végzett galgásainkkal, de a legfontosabb feladatunknak talán azt tekintjük, hogy az általunk alapított Galga-díjat először fogjuk átadni 5 olyan személynek, akik egész életüket a Galga vidék felvirágoztatása érdekében töltötték el.
 Takács Pál

HADIROKKANTAK FIGYELEM!

**A Hadirokkant Szövetség
minden hónap első hétfőjén
10-14 óráig
FOGADÓÓRÁT tart
a turai művelődési házban.
Következő alkalom:
AUGUSZTUS 3.**

ANYAKÖNYVI ADATOK:

Születés:

Gáspár Szintia Klára (1998. 05. 25.)
Jenei Livia (1998. 05. 13.)
Ondreász Renáta (1998. 05. 13.)
Vidák Annamária (1998. 05. 21.)

Házasságkötés:

Kamarás Gábor - Maczkó Krisztina
Csámpai Attila - Gáspár Tímea
Jakus János - Dolányi Ildikó

Halálozás:

Hajdú László (48 éves) Tövis u. 1.
Lukács József (50 éves) Mártírok útja 19.
Szabó Andrásné, (78 éves) Magdolna u. 47.
szül.: Holics Mária
Tóth István (58 éves) Szövetség u. 3.
Tóth-Antal László (78 éves) Damjanich. u. 10/a
Zseli Istvánné, (70 éves) Iskola u. 28.
szül.: Lukács Erzsébet

A turai Általános Iskola

**Állást hirdet: testnevelés szakos
tanári állásra!**

1998. szeptember 1-től

**Bér a besorolási tábla szerint,
peagógusföld és étkezési hozzájárulás.
Allandó országos leány tornaverseny-döntős
csapatunk van.**

Fiatal ambíciózus kolléga jelentkezését várjuk!

Jelentkezési határidő: 1998. július 30.

**A pályázatot Seszták Sándor igazgató úr nevére
kérjük küldeni.**

**Általános Iskola Tura Köztársaság u. 1/a.
címre**

Tel. (06)28/466-047

Ha Ön kedveli:

- a forró kávét, csokoládét, capuccinót
 - a hűtött italokat
 - a csapolt söröket
 - a kitűnő olasz krémfagylaltot
 - a figyelmes kiszolgálást
- mindent otthonos környezetben nyújtja önnek

az **ÚJ RÓZSA PRESSZÓ**

amely **pénteken és szombaton**

**hangulatos bárzenével várja kedves,
régi és új vendégeit.**

**A játék szerelmeseit külön billiárd és
játéktérlem várja.**

**Régi név, új arculat és egy kicsit más,
mint a többi**

Nyitvatartás: H-CS. 10-22 ó

P-SZ. 10-23 ó

V. 10-22 ó

**Diesel Adagoló javítás és beállítás
Galgamenti Szövetkezet
Szolgáltató I. üzeme**

Pásztor János (Tura, Iskola u. 63.)

Lakás: 28/466-273; Galgamenti Szöv.: 28/466-019

Hirdetési és reklámlehetőség a Turai Hírlapban:

1/1 oldal: 6.000,- Ft
1/2 oldal: 3.000,- Ft
1/4 oldal: 1.500,- Ft
1/8 oldal: 750,- Ft

Hirdetésfelvétel: Bartók Béla Műv. Ház Tura

A Turai Hírlap vásárlási helyei:

Könyvtár, Posta, Piac tér (Átsné), Takarékszövetkezet, Éliás Zoltán
(Tura Petőfi tér 7.), Sláger ABC (Zsámboki út),
GSZ Pékség, Napsugár Élelmiszerüzlet (Régi vásártér 15.), Zagoni
Market (Tanácsos M. út 45.), Baranyi & Fiai Kft. „Élelmiszerbolt”
(Zsámboki út 35.)

TURAI HÍRLAP - kulturális és közéleti havilap

Kiadja: Tura Nagyközség Polgármesteri Hivatala

Felelős kiadó: Tóth István polgármester

Szerkesztőbizottság:

Pásztor Szilvia, Seres Tünde, Takács Pál, Valóczy Ákos

S. évfolyam 5. szám - Nytsz.: B/BHF/567/P/91.

Levélcím: PH. 2194. Tura, Petőfi tér 1.;

B. B. Műv. Ház 2194 Tura, Bartók tér 3.

Kézült: 600 példányban a RO-LA Kft. nyomdaüzemében Valkon -

Felelős vezető: Rozsavölgyi Sándor